

بررسی عوامل موثر و تعیین مناطق در استان‌های مرکزی کشور در تولید ریزگرد با منشأ داخلی در حوضه آبریز دریاچه نمک

محمد مهدی عرب بافرانی^{۱*}، علیرضا عرب بافرانی^۲

۱- دانشجو، دانشکده مهندسی عمران، دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران

۲- مدیر، معاونت حفاظت و بهره برداری از منابع آب، شرکت سهامی آب منطقه‌ای، قم

خلاصه

یکی از مناطق تحت تأثیر پدیده ریزگرد در کشور ما حوضه آبریز دریاچه نمک است که باتوجه به دارا بودن مراکز مهم جمعیتی نظیر شهرهای تهران، کرج، قم، اراک، همدان و قزوین، بیش از ۲۶ درصد جمعیت کشور را در خود جای داده است. در پژوهش حاضر ابتدا با استفاده از روش IRIFR-E.A^۱، سه کانون اصلی تولید ریزگرد در این حوضه مشخص گردید که عبارت‌اند از اطراف دریاچه نمک قم (شماره ۱)، کویر میقان اراک (شماره ۲) و نواحی جنوبی قزوین (شماره ۳). سپس با بررسی وضعیت گلباد مراکز جمعیتی اصلی، مشخص شد که در همه آنها به جز اراک و همدان، جهت غالب باد تابستانه به گونه‌ای است که هوای این شهرها را تحت تأثیر ریزگرد قرار می‌دهد. در نهایت نتایج این پژوهش نشان می‌دهند حوضه آبریز دریاچه نمک در آستانه وقوع یک بحران زیست محیطی قرار دارد که باتوجه به وسعت و جمعیت آن می‌تواند تبعات شدیدی در پی داشته باشد.

کلمات کلیدی: ریزگرد، حوضه آبریز، دریاچه نمک، گلباد، روش IRIFR-E.A

۱. مقدمه

هر ماده‌ای که به صورت‌های گوناگون نظیر فعالیت‌های کارخانه‌ها، خودروها، آتشفشان‌ها و... وارد هوا شده و خواص شیمیایی و زیستی و فیزیکی آن را دگرگون کند، هوای آلوده نامیده می‌شود. به صورت کلی هوای آلوده دارای سه منبع به صورت زیر است:

۱. آبروسل‌ها: از منابع اصلی تولید گرد و غبار اند و شمال مواردی نظیر دود و مه و زیرگرد می‌شوند.
۲. آلودگی‌های طبیعی: به صورت طبیعی و در چرخه‌ی زیست محیطی به هوا اضافه می‌شود، همانند دانه‌های گرده و مواد آتشفشانی.
۳. گازها و بخارهای متصاعد شده [۱۰]

* Corresponding author: B.S. Student of Civil Engineering at Iran University of Science & Technology (IUST)

Email: mo_arab@civileng.iust.ac.ir

^۱ Iran Research Institute of Forests and Rangelands